

Таким чином, головним завданням обліку доходів від операційної діяльності є надання повної, достовірної і неупередженої інформації для складання фінансової звітності суб'єкта господарювання. При цьому, основним проблемним аспектом на сьогодні є часта неможливість достовірної оцінки реально отриманого доходу за звітний період, особливо у розрізі його конкретних джерел формування.

Перелік посилань:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затв. наказом М-ва фінансів України від 07 лют. 2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 18.04.2023).

2. Ночовна Ю.О. Особливості розкриття інформації про фінансові результати у фінансовій звітності за національними та міжнародними стандартами. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2018/97.pdf (дата звернення 22.04.2023).

3. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник. 7-ме вид., доп. і перероб. Житомир: ПП «Рута». 2016. 831 с.

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: затв. наказом М-ва фінансів України від 29 лист. 1999 р. № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення: 18.04.2023).

ДОХОДИ ВІД ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОБ'ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: ВИЗНАЧЕННЯ І КЛАСИФІКАЦІЯ

*Болорхуу Т., здобувач вищої освіти
Федулов Є.Б., здобувач вищої освіти*

*Науковий керівник: Болдовська К.П., канд. екон. наук, доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Кінцевою метою функціонування кожного господарюючого суб'єкта є отримання прибутку, джерелом якого виступають різні види доходів, при цьому для більшості

підприємств будь-якого виду економічної діяльності основна їх маса формується в процесі операційної діяльності. Тому належна організація бухгалтерського обліку доходів від операційної діяльності має важливе значення для підвищення ефективності господарювання та прибутковості кожного підприємства.

Підприємство отримує доходи від звичайної та надзвичайної діяльності.

«Звичайною є будь-яка основна діяльність підприємства, а також операції, що її забезпечують або виникають внаслідок її проведення». При цьому «основна діяльність – це операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу» [1].

Свою чергою, звичайна діяльність підприємства поділяється на операційну, інвестиційну та фінансову діяльність. До надзвичайної діяльності відносять операції, які не трапляються часто чи регулярно і відрізняються від звичайних операцій підприємства. Відповідно, грошові надходження від звичайної діяльності підприємства включають доходи від основної (операційної) діяльності, іншої операційної діяльності, фінансової діяльності, інвестиційної діяльності, іншої звичайної діяльності.

Зокрема, операційна діяльність визначається як «основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не інвестиційною чи фінансовою діяльністю» [1].

Тлумачення сутності доходів як економічної категорії у наукових джерелах є дискусійним. Визначення доходів, у тому числі й від операційної діяльності, у нормативних джерелах також є неоднозначним і залежить від контексту застосування дефініції.

Так, НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», визначає доходи як «збільшення економічних вигод у вигляді збільшення активів або зменшення зобов'язань,

яке призводить до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників)» [1].

У той же час, податковим законодавством поняття доходу розкривається у контексті його визначення як об'єкта оподаткування як «будь-якого доходу, отриманого резидентами або нерезидентами, у тому числі від будь-яких видів їх діяльності на території України (включаючи виплату (нарахування) винагороди іноземними роботодавцями), її континентальному шельфі, у виключній (морській) економічній зоні...» [2].

Згідно Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» (НП(С)БО 15), «дохід визнається під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена.

При цьому не визнаються доходами такі надходження від інших осіб:

- сума податку на додану вартість, акцизів, інших податків і обов'язкових платежів, що підлягають перерахуванню до бюджету й позабюджетних фондів;

- сума надходжень за договором комісії, агентським та іншим аналогічним договором на користь комітента, принципала тощо;

- сума попередньої оплати продукції (товарів, робіт, послуг);

- сума авансу в рахунок оплати продукції (товарів, робіт, послуг) ;

- сума завдатку під заставу або в погашення позики, якщо це передбачено відповідним договором;

- надходження, що належать іншим особам;

- надходження від первинного розміщення цінних паперів;

- сума балансової вартості валюти» [3].

У міжнародній обліковій практиці концептуальна основа доходу визначається як «збільшення економічних вигод внаслідок надходження чи збільшення корисності активів компанії, або в разі вибуття зобов'язань, що призводить до збільшення розміру власного капіталу» [4].

Важливе значення для моменту визнання доходу має економічний зміст господарської операції, завдяки якій, власне, отримується дохід. Зокрема, «дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, інших активів) визнається в разі наявності всіх наведених нижче умов:

- покупцеві передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію (товар, інший актив);

- підприємство не здійснює надалі управління та контроль за реалізованою продукцією (товарами, іншими активами);

- сума доходу (виручка) може бути достовірно визначена;

- є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигод підприємства, а витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені» [3].

Зауважимо, що наведені в НП(С)БО 15 «Доходи» критерії визнання доходу застосовуються окремо до кожної господарської операції, але їх потрібно застосовувати й до окремих елементів однієї операції або до двох чи більше операцій разом, якщо це впливає із суті такої операції (операцій).

Класифікація доходів за різними ознаками є важливою для проведення обліково-аналітичної роботи щодо господарської діяльності підприємства. Для цілей бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності всі доходи підприємства класифікують за видами діяльності. Так, у національних стандартах бухгалтерського обліку [3] визнані доходи класифікуються за групами, представленими

в таблиці 1. За міжнародними стандартами [4] – передбачено класифікацію доходів на доходи від продажу товарів, доходи від надання послуг і доходи від використання активів суб'єкта господарювання третіми сторонами (результатом чого є дивіденди, відсотки, роялті).

Таблиця 1

Класифікація доходів за НП(С)БО 15

Група доходів	Характеристика і склад
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	«загальний дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт або послуг без вирахування наданих знижок, повернення раніше проданих товарів та непрямих податків і зборів (податку на додану вартість, акцизного збору тощо)» [3]
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	«дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг за вирахуванням наданих знижок, вартості повернутих раніше проданих товарів, доходів, що за договорами належать комітентам (принципалам тощо), та податків і зборів» [3]
Інші операційні доходи	«суми інших доходів від операційної діяльності підприємства, крім чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), зокрема: дохід від операційної оренди активів; дохід від операційних курсових різниць; відшкодування раніше списаних активів; дохід від роялті, відсотків, отриманих на залишки коштів на поточних рахунках в банках; дохід від реалізації оборотних активів (крім фінансових інвестицій), необоротних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття тощо» [3; 5]
Фінансові доходи	«дивіденди, відсотки та інші доходи, отримані від фінансових інвестицій (крім доходів, які обліковуються за методом участі в капіталі)» [3]
Інші доходи	«дохід від реалізації фінансових інвестицій; дохід від неопераційних курсових різниць та інші доходи, які виникають у процесі господарської діяльності, але не пов'язані з операційною діяльністю підприємства» [3]

Таким чином, визначення доходу від операційної діяльності як об'єкту бухгалтерського обліку як національни-

ми, так і міжнародними стандартами розглядається через характерну рису збільшення економічних вигід у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, при цьому критерії визнання доходу в них є ідентичними, а у класифікації наявні певні розбіжності.

Таким чином, вивчення й узагальнення положень чинних національних і міжнародних стандартів бухгалтерського обліку показує, що визначення ними доходу та також критерії його визнання є ідентичними, а саме поняття розглядається через характерну рису збільшення економічних вигід у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань. При цьому разом із схожістю у дефініціях, існують розбіжності у класифікації доходів: у вітчизняній практиці вони більш деталізовані, що обумовлено потребами користувачів, деталізацією плану рахунків та змістом статей фінансової звітності. Загалом, бухгалтерський підхід до класифікації доходів підприємства відповідає вимогам законодавчо-нормативних актів щодо обліку доходів та відображенню інформації про доходи у фінансовій звітності, тобто статтям Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід).

Перелік посилань:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затв. наказом М-ва фінансів України від 07 лют. 2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 18.04.2023).

2. Податковий кодекс України: Закон України від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 18.04.2023).

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: затв. наказом М-ва фінансів України від 29 лист. 1999 р. № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення: 18.04.2023).

4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 (МСБО 18). Дохід: редакція від 30.06.2017. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_025#Text (дата звернення: 24.03.2021).

5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. наказом М-ва фінансів України від 30 лист. 1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 21.04.2023).

ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА МЕТОДІВ ЇХ ОБЛІКУ

***Вербицька В.І.**, канд. екон. наук, доцент
Вересовська Г.В., здобувач вищої освіти*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Грошовий потік – це рух грошових коштів, який виникає в результаті діяльності підприємства. Вхідні грошові потоки – це гроші, які отримує підприємство від продажу товарів або послуг, вкладів, кредитів тощо. Вихідні грошові потоки – це гроші, які підприємство витрачає на оплату зарплат, закупівлю сировини, обладнання, рекламу та інші витрати. Управління грошовим потоком є важливим елементом фінансового менеджменту підприємства, оскільки забезпечує стабільність його фінансового стану, здатність до інвестування та розвитку. Тому вивчення та аналіз грошових потоків має велике значення для успішного управління підприємством.

Грошові потоки є важливим елементом господарської діяльності підприємств, оскільки вони забезпечують фінансову стабільність і розвиток компанії. Вони дозволяють підприємству забезпечити оплату заробітної плати, виплату податків, погашення боргів, закупівлю сировини та обладнання, проведення рекламних заходів, розвиток нових продуктів і послуг та інше.

Дослідження проблеми формування грошових потоків є важливим для підприємств, оскільки дозволяє забезпечити оптимальний баланс між вхідними і вихідними